

Іван ДИЧКО – сучасний український письменник, критик, науковець. Народився 25 серпня 1934 року в селі В'язівку Лубенського району Полтавської області, закінчив місцеву семирічку, в лубенських школах № 2 і № 3 здобув середню освіту. 1958 року закінчив із відзнакою Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка. При Полтавській гравіметричній обсерваторії Академії наук України закінчив аспірантуру (1962), кандидат фізико-математичних наук. Був молодшим і старшим науковцем, ученим секретарем обсерваторії, виконував обов'язки її директора. За сумісництвом працював викладачем Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Згодом – викладачем Полтавського військового інституту зв'язку (із 1999 р.), доцентом, професором, завідувачем кафедри Полтавської філії МАУП (із 2004 р.), доцентом Полтавського інституту економіки і права (2010–2015 рр.). Опублікував понад 100 наукових і науково-популярних статей у виданнях України, Росії, Великобританії, Бельгії, Італії, Швеції, Швейцарії, США, Японії.

Поетичні твори, літературну критику друкував у альманасі «Рідний край», газеті «Вечірня Полтава» та ін. Автор історичної поеми «Гомін тисячоліть: Україна як колицка світової цивілізації» (Полтава, 2005), збірки поетичних перекладів «Казки Пушкіна» (Полтава, 2006). Член міжнародних астрономічних товариств, Полтавської спілки літераторів. Живе в місті Полтаві.

ПЕРЕКЛАДИ З РОСІЙСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

З О. ПУШКІНА

* * *

Я пережив свої бажання,
Я власні мрії розлюбив;
За те мені одні страждання,
Душевну пустоту нажив.

І перед долею лихою
Погас квітучий мій вінець –
Стою, пониклий головою,
Чекаю, коли мій кінець.

Так, пізнім холодом прибитий,
Увесь під бурею промок,
Тріпоче, мов несамовитий,
На гілочці один листок.

1821 (07.11.2006)²

* * *

Випадковий дар, даремний...
Хто життя подарував?
І для чого суд таємний
Його стратить наказав?

Хто мене, яка то сила
Викликала з небуття?
В душу пристрасть поселила,
В розум вклала сум'яття?

² У дужках подані дати перекладу, число перед дужками – рік, коли написаний оригінал. Тут і далі примітки автора перекладу.

Ні мети переді мною,
В серці пусто, розум спить;
І життя навкруг нудьгою
Однозвучно стугонить.

1828 (14.11.2006)

* * *

Я вас кохав... І це кохання всує
В душі своїй не встиг ще вгамувать;
Та хай воно вас більше не турбує;
Я б не хотів нічим вас турбувать.
Я вас кохав безмовно, безнадійно,
Від ревнощів ледь з розуму не спав;
Так щиро, так кохав благоговійно,
Дай, Боже, щоб так інший вас кохав.

1829 (08.11.2006)

ІЗ М. ЛЕРМОНТОВА

СОН

Опівдні у долині Дагестану
З свинцем у грудях спав, як мертвий, я;
Глибоку було видно чорну рану,
По краплі кров сочилася моя.

Лежав один я на піску долини;
Громаддя скель тіснилося довкіл,
І сонце обпало їм вершини,
Й пекло мене, та спав я геть без сил.

І снівсь мені осяяний свічками
Бенкет веселий в рідній стороні.
Між юних дів, увінчаних квітками,
Про мене йшла розмова при вогні.

Але в розмову з ними не вступала,
Сиділа там замислено одна,
І дивний сон про мене споглядала,
Бог знає чим спонукана вона.

І снилась їй долина Дагестану,
Знайомий труп лежав в долині тій;
У грудях було видно чорну рану,
І кров лилась... Вмирав на самоті...
1841 (4.12.2006)

З І. БУНІНА

* * *

І квітки, і джмелі, і трава, і колосся,
І блакить ця, і вітру подув...
Час настане – Господь скаже синові: Досить,
І спита, чи щасливим я був.

І забуду я все, лише тільки згадаю
Ці стежки польові, де я зараз їду,
І солодку сльозу ні за що не стримаю...
До спасенних колін припаду.
1918 (6.12.2006)

ІЗ К. БАЛЬМОНТА

* * *

Я в ці світи прийшов, щоб бачить Сонце
І синій кругозір.
Я в ці світи прийшов, щоб бачить Сонце
І висі гір.

Я в ці світи прийшов, щоб бачить море
І пишній долу дар.
Я обійняв світи єдиним зором,
Я – володар!

Я перейняв щасливе одкровення,
Як мрію окрилять.
Я переповнений своїм натхненням
Завжди співають!

Моє натхнення муки пробудили,
Зате я і кумир.
Хто рівним стане до моєї сили?
Я – на весь мир!

Я в ці світи прийшов, щоб бачить Сонце,
А день якщо погас,
Співають я буду... І співають про Сонце
У передсмертний час!
1903 (07.11.2006)

ПІСНЯ БЕЗ СЛІВ

Пижми, конвалії. Ласки любовні.
Ластівки лепет. Проміння тепло.

Квітами, зеленню луг зачарований.
Чисте, прозоре, як світ, джерело.

День догорає, і захід займається.
Шепіт і гомін з гаїв доліта.
З щастям нового весь світ зустрічається.
Правда, краса, доброта.

Вітру вечірнього подих атласний.
Повного місяця образ горить.
Радість нестримна і смуток неясний.
Мить неможливого. Благості мить.
Близько 1890 р. (25.11.2006)

* * *

Я в душі милувався, як тіні зникали,
Легкотанучі тіні минулого дня;
Я виходив на вежу, і сходили грали,
Під ногами гриміли, мов грізна броня.

І що вище я йшов, то чіткіш виступали,
Якісь обриси мрілись мені вдалині,
І якісь іще звуки навколо лунали,
Десь із неба лунали – здавалось мені.

І що вище я йшов, то ясніше світили,
То ясніші були вдалині висі гір,
І сіянням прощальним так ніби пестіли,
Ніби пестили ніжно затуманений зір.

А внизу піді мною вже темінь настала,
Уже ніч заступила на сонній землі;
Та для мене вогненне світило сяяло,
Вогнесайне світило горіло в імлі.

Я учивсь ловить тіні, котрі вже зникали,
Легкотанучі тіні минулого дня;
Я все вище виходив, і сходили грали,
Під ногами гриміли, мов грізна броня.
1894 (18.11.2006)

КОМИШІ

На болоті північнім – ніде ні душі, –
Лиш тихо, ледь чутно шумлять комиші.

Про що ж то шепочуть? Про що гомонять?
І вогники нащо між ними горять?

Мелькають, мигають, і знову нема,
І знову замріло, і знову п'їтьма.

О пізній порі комиші шелестять,
В них жаби гніздяться, в них змії свистять.

І образ тремтить, помираючий лик,
То місяць багряний печально поник.

І тванню запахло. І сирість повзе.
Пійма трясовина, зіжме, засосе.

«Для чого? Кого? – комиші гомонять. –
І вогники нащо між нами горять?»

Та місяць печальний безмовно поник,
Не знає, схилиє все нижче свій лик.

І крик повторяють пропажі-душі,
Так тихо, ледь чутно шумлять комиші.
1895 (9.11.2006)

* * *

Хочу зухвало, та хоч сміло
Із ярих грон вінки звивати.
Хочу упитись розкішним тілом,
Хочу одежі з тебе зірвати!

О, як палають атласні груди!
В нас два бажання стануть одним.
Геть від нас, боги! Геть від нас, люди!
Рай несказаний – бути самим!

Хай буде завтра злом небувалим;
Серце сьогодні жаром згорить!
Я буду юним, буду зухвалим!
Буду щасливим в цю одну мить!
(18.11.2006)

ІЗ Ф. СОЛОГУБА

* * *

Темно, хоч плач, хоч тужи.
Десть хтось кричить: Поможи!
Боже, прости!
Сам я слабий і змиривсь,
Сам я до смерті зморивсь,
Як же дійти?

Десть хтось кричить в тишині:
Брате, дай руку мені!
Легше удвох.
Може, не зможем здолать,
Легше нам смерть зустрічать,
Смерть для обох.
1897 (20.11.2006)

ЧОРТОВА КОЛИСКА

У тіні на узліску,
Де річка протіка,
Колише чорт колиску,
Тяжка його рука.

Колише і сміється,
Вперед, назад,
Вперед, назад,

Сучок скрипить і гнеться,
Об деревину треться
Натягнутий канат.

Снує з протяжним скрипом
Колиска вздовж ріки,
А чорт сміється хрипко,
Тримається в боки.

Томлюся і катаюсь
Вперед, назад,
Вперед, назад,

Тримаюся і мотаюсь,
Дивитися стараюсь
Крізь чорта наугад.

Сміється на узліску,
Регоче десь з верхів:
– Попався на колиску,
Кагайся до чортів!

І вихор на узліску
В сто тисяч голосів:
– Попався на колиску,
Кагайся до чортів!

Я знаю, чорт не кине
Колиску колихать,
Допоки аж не скине
Мене, щоб доконать.

Допоки не зітреться
Мотузка на гіллі,
Докіль не доведеться
Ударить по землі.

Злечу я на узліску,
І лобом в землю трах!
Колише чорт колиску,
Все вище, вище... ах!
1907 (25.11.2006)

ІЗ М. ГУМІЛЬОВА

ІЗ ЦИКЛУ «ОЗЕРО ЧАД»

Сьогодні твій погляд якийсь сумовитий не в лад,
І руки тонкі в сум'ятті, ніби те немовля,
Послухай: далеко, далеко на озері Чад
Жираф елегантний гуля.

Йому граціозність і пластику Бог дарував,
А шкіру його прикрашає узор чарівний,
З яким лише місяць зрівняється в плині заgrav,
Коли відбиває на хвилях свій блиск золотий.

Як парус барвистий, бентежить він душу здаля,
А біг його плавний, як радісний птаха політ,

Я знаю: багато чудесного бачить Земля,
Коли він ховається в гроті в червоний граніт.

Я знаю веселі казки таємничих країн
Про чорну діву, про пристрасть вождя запальну,
Але ти так довго вслухалась в печальний подзвін,
Не хочеш повірити у казку, хоч би й чарівну.

І як я тобі розповім, як квітує там сад,
Про пальми струнки і про запах нечуваних трав...
Ти плачеш? Послухай... Далеко на озері Чад
Гуляє казковий жираф.

(1.12.2006)

В ПУТІ

Скінчився час до пори,
Двічі квіткам не цвісти,
Тінь від гіганта-гори
Впала на шлях – не пройти.

Область печалі і сліз –
Скелі навколо стоять;
І на вершину заліз
Грізний дракон спочивать.

Гостра хребтина крута,
Подих вогнений, як смерч;
Назву для того хребта
Люди придумали: Смерть!

Що ж нам назад повертять,
Гнати назад кораблі,
Ще раз, удруге зазнать
Древню убогість Землі.

Ні, ні за що, ні за що!
Значить, настала пора,
Краще незнане ніщо,
Ніж золота мішура.

Вихопим меч-кладенець,
Дар доброчинних наяд,
Щоби здобуть під кінець
Невідцвітаючий сад.

(2.12.2006)

* * *

Ось стоїть він перед горном, смертний³,
Невисокий статний чоловік;
Погляд нерухомий і упертий
Від моргань запалених повік.

Всі його товариші поснули,
Тільки він один іще не спить;
Зайнятий він відливанням кулі,
Щоб мене з Землею розлучить.

Скінчив. І в очах повеселіло;
Шлях додому місяць освітив;
Дома жінка й діти порадили,
Як в усіх, Господь благословив.

Куля, ним відлита, над рікою,
Над Невою з свистом пролетить,
Куля та, – примчить вона за мною,
Щоб мене з Землею розлучить.

Упаду, смертельно занудьгую,
Сном життя промчиться наяву;
Кров струмком проллється на сухую,
Вкрити пилом і піском траву.

І воздасть Господь мені всю міру
За недовгий мій скорботний вік.
Учинив це в куртці світло-сірій
Невисокий статний чоловік.

(26.11.2006)

* * *

Жди мене. Я не вернусь⁴,
це над моїх сил.
Як раніше не прийшов,
значить – не любив.
Та скажи, чому тоді,
уже котрий рік,
я Всевишнього прошу,
щоб тебе беріг.
Ждеш мене? Я не вернусь,
не моя вина,
що на шлях лягла журба,
випита сповна.
Може, серед білих скель
і святих могил
я знайду, кого шукав,
хто мене любив?
Жди мене. Я – не вернусь!
(березень 2018)

ІЗ В. ІВАНОВА

* * *

Ізраїля ведучи шляхом чудесним,
Господь зараз два чуда сотворив –
Отверз уста ослиці безсловесній
І говорить пророку не звелів.

³ Вірш пророчий. М. Гумільов розстріляний 1921 р. за наказом Ф. Дзержинського за те, що не доніс на відому йому білогвардійську контрреволюційну організацію.

⁴ Вірш «Жди мене...» приписують М. Гумільову, оскільки віднайдено його автограф в архіві Анни Ахматової, вдови поета. К. Симонов, усупереч цьому твору репресованого письменника, до якого ставився неприязно, написав свою версію «Жди мене», що стала відомою піснею.

Грядуще невідоме затаїлось
В тих чудесах давно минулих ер, –
На жаль, ця кара Божа сотворилась
Над нашою країною тепер.

Тож гнана, Русь, ти нещадимим роком,
Як то колись невірний Валаам⁵,
Заковані уста твоїм пророкам,
І слово вільне надане твоїм ослам.

ІЗ В. БРЮСОВА

SED NON SATIATUS⁶

Як мені бути, коли ненаситний
Я дивосвітом хмільним!
Як мені бути, коли ненаситний
Я буйством сил весняним!
Як мені бути, коли ненаситний
Морем і небом ясним!
Як мені бути, коли ненаситний
Світлим поривом страсним!

Знову я хочу пізнати, що минуло,
Все, що пекло мені кров!
Знову я хочу пізнати, що минуло:
Жахи, і тугу, й любов!
Знову я хочу пізнати, що минуло,
Аж до таємних основ!
Знову я хочу пізнати, що минуло,
І не було чого – знов!

Руки пожадливі я підіймаю
Сонце і тьму перейнять!
Руки пожадливі я підіймаю –
Струни повинні звучать!
Руки пожадливі я підіймаю,
Щоб увесь світ відчувать!
Руки пожадливі я підіймаю
Тіло кохане обнять!
1912 (16.11.2006)

КАМЕНЯР

– Ей, каменяре у фартусі білім,
Що ти муруєш? Кому?
– Не заважай нам, ми, бачиш, при ділі,
Старанно зводим тюрму.

– Ей, каменяре, незручно сказати,
Хто ж то в ній буде ридать?
– Мабуть, не ти і не твій брат багатий,
Значить, не вам горювать.

– Ей, каменяре, злі довгії ночі
Хто проведе в ній без сну?
– Може, що й син мій, такий же робочий;
Ділим ми долю одну.

– Ей, каменяре, згада, очевидно,
Вас він, в тюрмі сидячи.
– Побережись, під риштунком не видно!
Знаєм без тебе, мовчи!
1901 (12.11.2006)

У ДНІ ЗАПУСТІННЯ

Грядуть часи... Останні запустіння
На Землю несподівано впадуть.
І жалюгідні рештки покоління
На південь до тепла спрямують путь.

Фортеці наші і міста-оселі
Страшного суду кара осягне –
Ні потяги не прогрімлять в пустелі,
Ні переможне світло не змигне.

В плющі померкнуть зодчого затії,
Бруківку вкриє килимом трави,
На площах розплодяться дикі змії,
В чертоги й зали вселяться леви.

Проте до цих спустошень небувалих
Сміливець стежку знайде непросту.
Він потурбує їхній сон тривалий,
Порушить їх довічну темноту.

На моховитій вулиці чи в сквері
Відлуння кроків в тиші прозвучить.
Простугонять зі скрипом в зали двері,
Щоб доступ до скарбниць йому відкрити.

Пізнавши назви храмів і торговищ,
І знаменитих індивідів рать,
Прибулий знайде вхід до книгосховищ,
Щоб таїну найглибшу розгадати.

Жадоба опанує ним, тривога
Пізнати віщання, втаєні в імлі, –
Шукання істини, шляхів до Бога,
Кантати й гімни нашої Землі.

Бажаний друже днів тих невідомих,
Ти весь тремтиш? Ти вражений усім?
Почуй мене! О, був я в цьому домі!
Я жив, я мислив... Я пройшов, як дим...
1899 (14.11.2006)

⁵ Про Валаама сказано, що він «полюбив мзду неправедну, але був викритий у своїм беззаконні: безсловесна оселця проговорила людським голосом, та й той безум спинила» (Друге Соборне Послання св. апостола Петра, 2, 15, 16).

⁶ Але не вгамований (лат.).